

Kunstwerk v/d week

KALLIOPi LEMOS DE VLECHT

De schaar erin

De enorme stalen vlecht van Kalliopi Lemos staat symbool voor de vrouwenstrijd. Want haar is nooit zomaar haar, zagen we al bij Jeanne d'Arc en Frida Kahlo.

Door Sarah van Binsbergen

De vlecht (2020) van Kalliopi Lemos op het Beeldenterras in Rotterdam.

Foto Natascha Libbert

Van ver zie je haar al staan: De vlecht. Met een lengte van 6,5 meter torent ze hoog uit boven de andere beelden langs de Westersingel in Rotterdam. Dit nieuwe kunstwerk van de Griekse kunstenaar Kalliopi Lemos werd begin maart aan deze toch al indrukwekkende verzameling beelden in de open lucht toegevoegd. Het is de eerste nieuwe aanvulling sinds het beeldenterras in 2001 werd geopend.

De vlecht is een beeld uit de serie *Tools of Endearment*, waarin Lemos de rol van vrouwelijkheid in de samenleving onderzoekt. In verschillende steden tref je de monumentale beelden aan in de openbare ruimte. Een gigantische stilettopump van staal staat in Londen, een bh van 120 kilo in Les Moulins in Frankrijk. Alsof een reuzenvrouw van staal haar persoonlijke bezittingen in het rond heeft gestrooid.

Voor De vlecht vlocht Lemos 14 duizend meter staal draad samen. Als je dichterbij komt, kun je ieder haartje zien zitten. Het bruinige metaal heeft hier en daar een rode gloed, door die schakeringen lijkt het nog meer op echt haar. Des te wonderlijker is het daarom dat de afgeknipte vlecht zo parmantig rechtop staat. Als een totempaal. Fallischer kan haast niet. Toch staat het kunstwerk

volgens de kunstenaar symbool voor de vrouwenstrijd en voor vrouwelijke ongehoorzaamheid.

Het afknippen van lange lokken als symbool van verzet? Het deed me denken aan de Middeleeuwse strijder Jeanne d'Arc, die vaak met een kort pakekapsel wordt afgebeeld. Maar vooral deed het me denken aan de Laurie Penny. Zij publiceerde in 2014 een spraakmakend essay waarin ze haar korte coupe beschrijft als feministisch statement. Want, zo schrijft ze, door haar haren kort te knippen verzet ze zich tegen de *male gaze* die vrouwen uitsluitend als lustobjecten ziet. Kort haar is feministisch, lang haar seksistisch, even heel kort samengevat.

Dat je met zulke generalisaties moet oppassen, ondervond Penny aan den lijve. Ze kreeg heel Twitter over zich heen. Natuurlijk, klonk het, je verzetten tegen heersende schoonheidsnormen is bevrijdend. Maar wilde Penny soms zeggen dat vrouwen met lang haar zichzelf onderdrukken? En waarom werd er in het essay met geen woord gerept over de haarstruggles van niet-witte en niet-westerse vrouwen?

Natuurlijk is kort haar niet altijd bevrijdend en lang haar niet altijd een teken van onderdrukking. Denk aan de 'moffenmeiden' en andere historische voorbeelden waarbij vrouwen gedwongen werden ge-

kortwiekt om ze even goed op hun plek te zetten. Wat zeker is, is dat haar nooit zomaar haar is. Het laten groeien, afknippen, vlechten en stijlen draagt veel betekenissen in zich, die ook nog eens per cultuur en moment verschillen.

Juist omdat haar zo ambig is, is het een heerlijk thema voor de beeldende kunst.

Een mooi voorbeeld uit de kunstgeschiedenis is Frida Kahlo's *Zelfportret met kort haar* uit 1940. Kahlo, die zich in haar zelfportretten vaak omringt met 'vrouwelijke' attributen zoals bloemenkransen en wijde rokken, beeldt zichzelf hier af in mannenkleding. Haar kortgeknipte haar heeft ze strak naar achteren gekamd, de schaar ligt in haar schoot. Ze maakte dit zelfportret kort nadat ze gescheiden was van haar man Diego Rivera. Het drukt zowel verlies uit als een nieuw begin.

En nu is er *De vlecht* van Lemos. Een vlecht waarvan de drager zich heeft ontdaan, misschien als teken van verzet, misschien omdat ze behoefte had aan iets nieuws. Wat ik mooi vind, is dat het toch juist de vlecht is die we zien. Trots en uitdagend staat ze daar, kaarsrecht op het beeldenterras. Misschien gaat het kunstwerk ook daarover: rechtop kunnen staan, tegen alle verwachtingen in.

Kalliopi Lemos (70)

Titel
De vlecht
Jaar
2020
Waar te zien?
Beeldenterras,
Westersingel
Rotterdam
Materiaal
Staaldraad
Aangekocht door
Stichting
Droom en
Daad
Opgedragen aan
De vorig jaar
overleden pro-
gressieve
Amerikaanse
opperrechter
Ruth Bader
Ginsburg

Frida Kahlo, *Zelfportret met kort haar* (1940).

Foto Tracey Whitefoot